

2026.04.06

ХОТ БАЙГУУЛАЛТЫН ТУХАЙ ХУУЛИЙН ШИНЭЧИЛСЭН НАЙРУУЛГЫН ТӨСЛИЙН ҮЗЭЛ БАРИМТЛАЛ

Нэг.Хуулийн төсөл боловсруулах болсон үндэслэл, шаардлага

1.1.Хууль зүйн үндэслэл:

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Арван зургадугаар зүйлийн 2 дахь заалтад Монгол Улсын иргэн “эрүүл, аюулгүй орчинд амьдрах, орчны бохирдол, байгалийн тэнцэл алдагдахаас хамгаалуулах эрхтэй” гэж, Арван есдүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэгт “Төрөөс хүний эрх, эрх чөлөөг хангахуйц эдийн засаг, нийгэм, хууль зүйн болон бусад баталгааг бүрдүүлэх, хүний эрх, эрх чөлөөг зөрчихтэй тэмцэх, хөндөгдсөн эрхийг сэргээн эдлүүлэх үүргийг иргэнийхээ өмнө хариуцна” гэж тус тус заасан.

Энэ хүрээнд Улсын Их Хурлын 2010 оны 48 дугаар тогтоолоор баталсан “Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал”-ын 3.4.3-т “Хот, суурин газрын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөг иргэдийн аюулгүй ажиллаж амьдрах нөхцөлийг бий болгох зорилтод нийцүүлэн шинэчилж, хот байгуулалтад төлөвлөлтийг хатуу мөрдөх эрх зүйн зохицуулалтыг боловсронгуй болгоно” гэж, Улсын Их Хурлын 2020 оны 52 дугаар тогтоолоор баталсан “Алсын хараа-2050” Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого”-ын 9.2-т “Иргэдийн эрүүл, аюулгүй орчинд амьдрах нөхцөлийг бүрдүүлж, экосистемийн тэнцвэрт байдлыг хангасан, хүлэмжийн хийн ялгарал багатай ногоон технологи бүхий амьдралын таатай орчинтой хот болно” гэж, 9.4-т “Хууль, эрх зүйн тогтвортой орчинтой, хотын дүрэм, стандартыг хангуулсан сайн засаглалтай хот болно” гэсэн зорилтуудыг дэвшүүлсэн.

Мөн Улсын Их Хурлын 2024 оны 21 дүгээр тогтоолоор баталсан “Монгол Улсын Засгийн газрын 2024-2028 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр”-ийн “Бүсчилсэн хөгжлийн бодлого” гэсэн 1 дүгээр зорилтод “Бүс нутагт амьдрахад таатай нөхцөлийг бий болгох, хот, хөдөөгийн тэнцвэрийг хангах бүсчилсэн хөгжлийн бодлогыг хэрэгжүүлж, иргэдэд таатай, эрүүл, аюулгүй, байгаль орчинд ээлтэй дэд бүтэц бүхий хотуудыг хөгжүүлнэ” гэж, 1.1.1.1-д ““20 минутын хот” буюу нийгмийн дэд бүтцийн хүртээмжийг зохистой түвшинд хүргэх бодлогын баримт бичгийг боловсруулж, батлуулна” гэж, 1.1.1.2-т “Хот төлөвлөлт, орчны стандарт алдагдсан орон сууцны хорооллуудад газар чөлөөлөлт хийж, орчны төлөвлөлтийг стандартад нийцүүлнэ” гэж, 4.2.4.3-т “Хот байгуулалт, барилга, газрын талаарх холбогдох хуулийн уялдааг сайжруулж, төлөвлөлтөд суурилсан хот байгуулалтын тогтолцоог бий болгон, хотын ерөнхий төлөвлөгөө болон хэсэгчилсэн төлөвлөгөөний дагуу

газрын зөвшөөрлийг олгож, зөрчсөн тохиолдолд хүлээлгэх хуулийн хариуцлагыг чангатгана” гэж тус тус заасан.

Дээрх бодлогын зорилт, чиглэлийн дагуу хот байгуулалтын талаарх эрх зүйн орчныг шинэчлэх зорилгоор Засгийн газрын 2024 оны 181 дүгээр тогтоолоор баталсан “Монгол Улсын хууль тогтоомжийг 2028 он хүртэл боловсронгуй болгох үндсэн чиглэл”-ийн 119-д “Хот байгуулалтын тухай хуулийн шинэчлэн найруулгын төслийг боловсруулж, Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлнэ” гэж заасны дагуу тус хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийг боловсруулна.

Тус хуулийн төсөл нь Монгол Улсын Их Хурлын тухай хуулийн 36 дугаар зүйлд заасан хууль санаачлах эрхийн хүрээ, хязгаарт нийцнэ.

1.2.Практик хэрэгцээ, шаардлага:

Улсын Их Хурлаас Хот байгуулалтын тухай хуулийг анх 1998 онд баталсан бөгөөд салбарын хөгжлийн чиг хандлага, цаг үеийн шаардлагыг харгалзан уг хуулийг 2008 онд шинэчлэн баталсан. Түүнээс хойш нийт 9 удаа нэмэлт, өөрчлөлт орсон боловч нийгэм, эдийн засгийн хөгжил, хотжилтын үйл явц эрчимжиж, бүтээн байгуулалт хүрээгээ тэлж байгаа өнөөгийн нөхцөлд хуулийн зохицуулалтыг дахин боловсронгуй болгон шинэчлэх зайлшгүй шаардлага бий болсон байна.

Тухайлбал, Хот байгуулалтын тухай хуулийн хэрэгжилтийн үр дагаварт хийсэн үнэлгээнд дурдсанаар¹ тус хуулийн хэрэгжилтийн хүрээнд дараах асуудлууд тулгамдаж байна:

1.Хот байгуулалтын баримт бичгийн боловсруулалт, хэрэгжилтийн хүрээнд:

2025 оны хагас жилийн байдлаар Монгол Улсын 330 сумын төв, суурин газраас хот, тосгоны хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөтэй 146, төлөвлөгөө боловсруулагдаж байгаа 97, ерөнхий төлөвлөгөө боловсруулаагүй буюу хэрэгжих хугацаа нь дууссан нь 87 төв, суурин газар байна.²

Зарим суурин газар хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөгөө батлаагүй нь тухайн орон нутгийн төсөвт шаардлагатай санхүүжилтийн эх үүсвэрийг тусган хэрэгжүүлээгүйгээс үүдэлтэй байна.

Иймд хуулийн хэрэгжилтийг сайжруулах хүрээнд хот, тосгоны хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөө, хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөөг боловсруулах, батлах хугацаа, хяналт-шинжилгээ хийх болон тодотгол оруулах журам, ажлын дараалал, хэрэгжилтийн үе шатыг зааглах, санхүүжилтийн асуудлыг шийдвэрлэх зэрэг харилцааг хуулиар нарийвчлан зохицуулах шаардлага үүсэж байна.

-Хот, тосгоны хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөө нь “нийслэл хотын, бүсийн хөгжлийн тулгуур төв хотын, улсын зэрэглэлтэй хотын, орон нутгийн зэрэглэлтэй хотын, нийслэлийн дагуул хотын, нийслэлийн тусгай бүсийн” гэсэн 6 дэд хэлбэртэй байхаар хуульчлагдсан боловч тэдгээрийн хоорондын уялдаа, эрэмбийг хуулиар нарийвчлан зааглаагүй тул практикт нэг мөр ойлголт, жигд хэрэглээ бүрдээгүй

¹ ХББОСЯ, Хот байгуулалтын тухай хуулийн хэрэгжилтийн үр дагаварт хийсэн үнэлгээний тайлан, 2025 он.

² Хот байгуулалт, барилга, орон сууцжуулалтын яамны танилцуулга.

байна. Мөн улсын зэрэглэлтэй хотын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөг батлах эрх бүхий субъектийг хуульд тодорхой тусгаагүй байна.

-Хот байгуулалтын баримт бичгийг ач холбогдлоор нь “нутаг дэвсгэрийг хөгжүүлэх төлөвлөлтийн болон хот, тосгон, суурин газрыг хөгжүүлэх төлөвлөлтийн баримт бичиг” гэж ангилж, хот байгуулалтын баримт бичгүүдийн төрлийг зөв тодорхойлж, тэдгээрт тавигдах шаардлагыг хуулиар нарийвчлан зохицуулах нь зүйтэй байна.

Тухайлбал, барилгажилтын төслийг хот байгуулалтын баримт бичигт хамааруулах, тавих шаардлагыг хуулиар тогтоогоогүй байгааг тодорхой болгох практик хэрэгцээ үүсжээ.

-Хүчин төгөлдөр үйлчилж байгаа хуульд хот байгуулалтын үйл ажиллагааны хэрэгжилтэд хяналт тавих тогтолцоог хэт ерөнхий байдлаар тусгасан бөгөөд хот байгуулалтын үйл ажиллагааны үе шат бүрд хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийх, үр дүнг тайлагнах, шаардлагатай арга хэмжээг авах зэрэг асуудлыг нарийвчлан зохицуулаагүй байна.

Иймд хот, тосгон, суурин газрыг төлөвлөх, хот байгуулалтын бүсчлэлийг тогтоох, хот байгуулалтын ажлын гүйцэтгэлийн явцад тогтмол хяналт-шинжилгээ, үнэлгээг хийх тогтолцоог бүрдүүлэх шаардлагатай.

-Хот байгуулалтын баримт бичиг, газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөний уялдааг хангахын тулд газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөө нь холбогдох хот байгуулалтын баримт баримт бичигтэй бүрэн нийцсэн байх зарчмыг тогтоож, хоорондын эрэмбэ, уялдааны шаардлагыг хуулийн хүрээнд нэг мөр, тодорхой нарийвчлан зохицуулах шаардлагатай.

2.Төрийн байгууллагын тогтолцоо, чиг үүргийн хүрээнд:

-Одоогоор Монгол Улсад хот байгуулалтын асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага (агентлаг) байгуулагдаагүй байна. Үүний улмаас хот байгуулалтын бодлогын хэрэгжилтийг хангах, төрийн үйлчилгээг тасралтгүй, үр дүнтэй хүргэх, холбогдох хууль тогтоомж, норм, нормативын баримт бичгийг нийтээр мөрдүүлэх, хот төлөвлөлт, байгуулалтын үйл ажиллагаанд тавих хяналтыг хэрэгжүүлэх, орон нутгийн хот байгуулалтын асуудал эрхэлсэн албыг мэргэжил, арга зүйн удирдлагаар хангах зэрэг үйл ажиллагаанд тогтолцооны, хүний нөөцийн болон чиг үүргийн хүндрэл үүсэж байна.

Иймд Хот байгуулалтын тухай хуульд хот байгуулалтын асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллагын болон хот байгуулалтын хяналт хэрэгжүүлэх эрх бүхий байгууллагын чиг үүрэг, хариуцлагыг тодорхой тусгаж, салбарын тулгамдсан асуудлыг цаг алдалгүй шийдвэрлэх, мэргэжлийн удирдлага, зохион байгуулалтыг нэгдсэн, үр дүнтэй хэлбэрээр хэрэгжүүлэх эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх шаардлагатай байна.

-Хот байгуулалтын тухай хуулийн 9.1.3-т аймаг, нийслэлийн Засаг дарга нь ерөнхий архитектораар удирдуулсан “Хот байгуулалт, барилга захиалагчийн алба”-ыг байгуулахаар заасан боловч бодит амьдралд бүрэн хэрэгжихгүй байна.

2025 оны байдлаар 21 аймгийн Ерөнхий архитекторын 12 нь аймгийн Газрын харилцаа, барилга, хот байгуулалтын газарт, 9 нь аймгийн Засаг даргын тамгын газарт харьяалагдан газар, хэлтсийн дарга, мэргэжилтэн зэрэг өөр, өөр албан тушаалын ангилал, зэрэглэл дээр ажиллаж байна.

Мөн Ерөнхий архитекторт тавих мэргэжил, мэргэшил, туршлагын шаардлагыг хуульчлаагүйгээс мэргэжлийн бус хүнийг уг албан тушаалд томилох асуудал гарч байна.³ Иймд Ерөнхий архитекторт тавигдах мэргэжил, мэргэшил, туршлагын шаардлага, албан тушаалын ангилал, зэрэглэл, сонгон шалгаруулах журмыг хуульчлан зохицуулах шаардлагатай байна.

-Аливаа хот, тосгон, суурин газарт хот байгуулалтын бүхий л үйл ажиллагаа зохион байгуулагдаж, түүний үр дүнд оршин суугчид эрүүл, аюулгүй, таатай орчинд ажиллаж амьдрах нөхцөл бүрддэг. Иймд хот байгуулалтын бодлого, төлөвлөлт, хэрэгжилттэй холбоотой шийдвэр гаргах, хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаанд голлох үүрэгтэй оролцдог тухайн шатны Засаг дарга, иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал, хот, тосгоны Захирагч, Зөвлөл, мөн орон нутгийн хот байгуулалтын асуудал хариуцсан албаны эрх, үүрэг, хариуцлагыг тодорхой зааглан хуульчлах шаардлага үүсэж байна.

3.Хот байгуулалтын бүсчлэлийн хүрээнд:

Хот байгуулалтын тухай хуульд бүсчлэлийн нийтлэг дүрэм болон хотын бүсчлэлийн тухайлсан дүрмийг батлах эрх бүхий субъектыг тодорхой хуульчилж заагаагүй нь бүсчлэлийн зохицуулалтын хэрэгжилт хангалтгүй байгаагийн нэг шалтгаан болж байна.

Газрын тухай хуульд оруулсан өөрчлөлтийн дагуу аймаг, нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал хотын бүсчлэлийн дүрмийг батлахаар заасан боловч энэ зохицуулалт Хот байгуулалтын тухай хуультай нэгдсэн уялдаатай байдлаар тусгагдаагүй болно.

Иймд бүсчлэлийн нийтлэг болон тухайлсан дүрмийг баталж мөрдүүлэх эрх бүхий субъектын эрх хэмжээ, чиг үүргийг хуульд тодорхой тусгаж, Хот байгуулалтын тухай хууль болон холбогдох бусад хууль тогтоомжийн уялдааг хангах шаардлага бий болж байна.

4.Хот байгуулалтын үйл ажиллагаанд оролцогчдын эрх, үүрэг, эрх зүйн байдлын хүрээнд:

Иргэдийг эрүүл, аюулгүй, таатай орчинд амьдруулахад чиглэсэн хот байгуулалт, газрын харилцааны бодлого, зохицуулалтын нэгдмэл байдлыг хангах эрх зүйн орчныг бүрдүүлэх хүрээнд хот байгуулалтын үйл ажиллагаанд оролцогч, хэрэгжүүлэгчийн эрх, үүрэг болон хот төлөвлөлтийн мэргэжлийн байгууллага, мэргэжилтний ёс зүй, хариуцлагын зохицуулалтыг боловсронгуй болгох зайлшгүй шаардлагатай.

³ Аймаг, Нийслэл, хотын ерөнхий архитекторуудын эзэмшсэн мэргэжил, мэргэшлийн түвшингээр судалгаа хийж үзэхэд, Хот төлөвлөлтийн архитектор -1, Хот ба бүс нутаг төлөвлөлт-2, Хот төлөвлөгч-1, Архитектор-9, Ландшафтын архитектор-4, Барилгын инженер-3, Дулаан сан техникийн инженер-1, Газар зохион байгуулагч-1 байгаа бөгөөд мэргэшсэн инженер-3, мэргэшсэн архитектор-8, хот төлөвлөлтийн мэргэшсэн архитектор-2, доктор-1 байна.

5. Олон нийтийн оролцоог хангах хүрээнд:

Хот, тосгон, суурин газрын газрыг төлөвлөх, зохион байгуулах, хөгжүүлэх, хөрөнгө оруулахтай холбоотой шийдвэр гаргах үйл ажиллагааг нээлттэй, олон нийтийн оролцоотой, тэгш үйлчлэх зарчмаар явуулах зохицуулалтыг одоогийн хуульд хэт ерөнхий байдлаар тусгасан.

Иймд нийтийн эрх ашгийг хамгаалах, хүн амьдрах таатай, аюулгүй орчныг бүрдүүлэх хүрээнд иргэд, аж ахуй эрхлэгч, газар эзэмшигч, ашиглагч, өмчлөгч болон эрх бүхий албан тушаалтны эрх, үүрэг, хариуцлагыг тодорхой болгож, хот төлөвлөлт, байгуулалтын үйл ажиллагаанд олон нийтийн оролцоог хэлбэр, зарчим, хэрэгжүүлэх механизмын хувьд нарийвчлан зохицуулах шаардлага бодитойгоор үүсэж байна.

6. Бусад асуудлын хүрээнд:

Хот байгуулалтын баримт бичгийн магадлал хийх үе шат, зохион байгуулалтын үр нөлөөг дээшлүүлэх, хот төлөвлөлтийн норм, нормативын тогтолцоог шинэчлэх, санхүүжилтын механизмыг боловсронгуй болгох, зөвлөх үйлчилгээний үр ашигтай байдлыг нэмэгдүүлэх, хот байгуулалтын үйл ажиллагаанд тавих төрийн болон олон нийтийн хяналтыг сайжруулах зэрэг асуудлыг хуульд тодорхой тусгаж, зохицуулах шаардлага тулгарч байна. Мөн хот, суурины барилгажилт, бүсчлэл болон түүнтэй холбоотой арга хэмжээг төлөвлөх, тэдгээрт тавих шаардлага, зөвшөөрлийн харилцааг нэг мөр болгож, нарийвчлан зохицуулах, хот байгуулалтын мэдээллийн нэгдсэн санг үйл ажиллагааг боловсронгуй болгох хэрэгцээ, шаардлага практикт тулгамдаж байна.

Түүнчлэн, Хот байгуулалтын тухай хуулийг бусад хууль тогтоомж, эрх зүйн акттай уялдуулах ажлын хүрээнд 2025 онд хийсэн судалгаагаар нийт 56 давхардал, хийдэл, зөрчил байгааг⁴ тогтоосон бөгөөд эдгээрийг арилгаж, бусад хууль тогтоомжтой уялдуулах шаардлага зүй ёсоор тулгарч байна.

Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 25 дугаар зүйлийн 25.1.3-т “хуулийн үзэл баримтлалыг бүхэлд нь өөрчлөхөд хүргэсэн нэмэлт, өөрчлөлт орох бол” гэж, мөн зүйлийн 25.1.4-т “тухайн хуулиар зохицуулж байгаа нийгмийн харилцааны төлөв байдал, агуулгад ихээхэн өөрчлөлт гарч, түүнтэй уялдуулан хуулийг шинэчлэн батлах шаардлагатай болсон” тохиолдолд хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийг боловсруулна гэж тус тус заасны дагуу дээр дурдсан хууль зүйн үндэслэл, практик шаардлагын дагуу Хот байгуулалтын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийг боловсруулна.

Хоёр. Хуулийн төслийн зорилго, ерөнхий бүтэц, зохицуулах харилцаа, хамрах хүрээ

Хуулийн төслийг Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 25 дугаар зүйлд заасан хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийн хэлбэрээр боловсруулна.

Хуулийн төслийн зорилт нь Монгол Улсын хүн амын нутагшилт, суурьшлын зохистой тогтолцоонд тулгуурлан хүн амын эрүүл, аюулгүй, таатай орчинд амьдрах,

⁴ ХББОСЯ, Хот байгуулалтын тухай хуулийн давхардал, зөрчил, хийдлийн судалгаа, 2025.

орчны бохирдол, байгалийн тэнцэл алдагдахаас сэргийлсэн бүс нутаг, хот, тосгон, суурин газрыг төлөвлөх, байгуулахтай холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.

Хуулийн төсөлд дараах асуудлыг зохицуулахаар тусгана. Үүнд:

1/хуулийн зорилт, үйлчлэх хүрээ, зохицуулах харилцаа, нэр томъёоны тодорхойлолт, хот төлөвлөлт, хот байгуулалтын үйл ажиллагаанд баримтлах зарчим зэрэг нийтлэг зохицуулалтыг тусгана;

2/хот байгуулалтын баримт бичгийн ангилал, төрөл, тэдгээрт тавигдах шаардлага, хот байгуулалтын баримт бичгийг боловсруулах санхүүжилтийн эх үүсвэр, баримт бичигт магадлал хийх, дагаж мөрдөх дүрэм, журам, аргачлалын талаар зохицуулна. Хүн амын нутагшил, суурьшлын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөө, бүсийн хөгжлийн төлөвлөгөө, салбарын хөгжлийн төсөл, чөлөөт бүсийн хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөг нутаг дэвсгэрийг хөгжүүлэх төлөвлөлтийн баримт бичигт хамаарахаар, хот, тосгон, суурин газрын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөө, хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөө, барилгажилтын төсөл, хот, тосгон, суурин газрыг дахин хөгжүүлэх төслийг хот, тосгон, суурин газрыг хөгжүүлэх төлөвлөлтийн баримт бичигт хамаарахаар тус тус заана;

3/хот байгуулалтын бүсчлэлийн суурь зохицуулалтыг нарийвчлан тодорхойлж, бүсчлэлийн төрөл, ангилал, тавигдах шаардлага, зөвшөөрөх, хориглох үйл ажиллагаа болон холбогдох бусад зохицуулалтыг нарийвчлан тусгана;

4/хот төлөвлөлт, хот байгуулалтын үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэх үе шатын талаар тусгаж, хүн амын нутагшилт, суурьшлын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөө, бүсийн хөгжлийн төлөвлөгөө, хот, тосгон, суурин газрын хөгжлийн төлөвлөлтийн үе шатны баримт бичгийг боловсруулах, зөвшилцөх, батлах үе шат, тэдгээрт тавигдах шаардлагатай холбоотой зохицуулалтыг тусгана;

5/хот байгуулалтын талаарх төрийн байгууллагын тогтолцоо, чиг үүрэг, бүрэн эрхийг тогтооно. Тухайлбал, Улсын Их Хурал, Засгийн газар, хот байгуулалтын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв болон төрийн захиргааны байгууллага, аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал, Засаг дарга, хотын Зөвлөл, Захирагчийн бүрэн эрх, Ерөнхий архитектор, орон нутгийн хот байгуулалтын асуудал эрхэлсэн алба болон хот байгуулалтын үйл ажиллагаанд оролцогч төрийн бусад байгууллагын эрх хэмжээ, чиг үүргийг тодорхойлно;

6/хот байгуулалтын салбарын мэргэжилтний ёс зүй, мэргэшлийн зэрэглэл, сургалтад тавигдах шаардлага, нөхцөлийг тусгаж, салбарын хуулийн этгээд, төрийн бус байгууллага, хот байгуулалтын баримт бичгийн захиалагч, гүйцэтгэгч, хөрөнгө оруулагчийн эрх, үүрэг, хариуцлага, баримт бичигт тавигдах хяналтын тогтолцооны талаар тусгана. Мөн хот байгуулалтын баримт бичиг боловсруулах тусгай зөвшөөрөл олгох, бүртгэх, зураг төслийн магадлал хийх үйл ажиллагааны зохион байгуулалт, хяналтын талаар тусгана;

7/хот төлөвлөлт, хот байгуулалтын үйл ажиллагаан дахь олон нийтийн оролцооны талаар нарийвчлан тусгана;

8/хот байгуулалтын кадастр, хот байгуулалтын мэдээллийн нэгдсэн сан, түүнийг эрхлэх удирдлага, зохион байгуулалт, ил тод байдлын талаар тусгана. Тухайлбал, хот байгуулалтын мэдээллийн нэгдсэн сангийн иж бүрдэл, агуулга,

мэдээлэл солилцоо, хөтлөлт, хөгжүүлэлт, тэдгээрийг хариуцан хэрэгжүүлэх байгууллагын чиг үүргийг тодорхойлно;

9/хот байгуулалтын тусгай зохицуулалттай хамааралтай осол, гамшгийн үеийн зохицуулалт, хот байгуулалтын төсөв, санхүүжилт, хот байгуулалтын үйл ажиллагааны хэрэгжилт, түүнд тавих хяналт, үнэлгээний асуудлыг тусгана;

10/хууль тогтоомж зөрчигчдөд хүлээлгэх хариуцлага, хууль хүчин төгөлдөр болох зохицуулалтыг тусгана.

Гурав.Хууль батлагдсаны дараа үүсэж болох эдийн засаг, нийгэм, хууль зүйн үр дагавар, тэдгээрийг шийдвэрлэх талаар авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний санал

Хууль батлагдсанаар хот, тосгон, суурин газар болон улс, бүс нутгийн хөгжлийн төлөвлөлт, хэрэгжилтийг хангах эрх зүйн зохицуулалт олон улсын жишигт нийцэх бөгөөд байгаль орчин, нийгэм, эдийн засаг, хууль зүйн хувьд дараах эерэг үр дагавар бий болно. Үүнд:

-хот байгуулалтын салбарт Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Арван зургадугаар зүйлд заасан иргэний эрүүл, аюулгүй орчинд амьдрах, орчны бохирдол, байгалийн тэнцэл алдагдахаас хамгаалуулах үндсэн эрхийг хангах эрх зүйн орчин баталгаажна;

-бүс нутаг, хот, тосгон, суурин газрын хөгжлийн төлөвлөлт, бүтээн байгуулалтын үйл ажиллагаатай холбоотой бодлого, хэрэгжилтийн зохицуулалт нэгдмэл болж, хот байгуулалтын талаарх хууль тогтоомжийн давхардал, хийдэл, зөрчил арилах, хот, суурин газрууд хөгжих нөхцөл бүрдэнэ;

-хот төлөвлөлт, байгуулалтын үйл ажиллагаанд олон нийтийн оролцоог нэмэгдүүлж, үйл ажиллагааг нээлттэй, ил тод болгох, иргэдийн хэрэгцээ, шаардлагад нийцсэн, хүрээлэн байгаа байгаль орчинтой уялдсан, ногоон хөгжлийн шаардлагыг хангасан, ногоон хот байгуулалтыг тогтолцоог бий болгох нөхцөл бүрдэнэ;

-хот байгуулалтын үйл ажиллагааг бүсчлэлийн хэлбэрээр зохион байгуулж, холбогдох мэргэжлийн байгууллага болон бүсчлэлийн зөвлөлийн санал, дүгнэлтийг тусган хэрэгжүүлснээр байгаль орчинд ээлтэй, нөөцийг оновчтой тооцсон, хөрөнгө оруулалтын бодлогод суурилсан, улсын хөгжлийн нэгдсэн бодлогод нийцсэн, тогтвортой, уялдаа холбоотой хот байгуулалтын тогтолцоо бий болох боломж бүрдэнэ;

-хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөө, хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөө, газар зохион байгуулалтын төлөвлөгөөг харилцан уялдуулснаар хот, тосгон, суурин газрын зохион байгуулалтгүй тэлэлтийг хязгаарлаж, шаардлагагүй дэд бүтцийн хөрөнгө оруулалтаас зайлсхийх боломж бүрдэнэ;

-хот, тосгон, суурин газрын газар ашиглалтын хуваарилалт оновчтой болж, хот төлөвлөлтийн баримт бичиг боловсруулах, түүний бүрэлдэхүүн хэсэг, хэрэгжүүлэх үе шат тодорхой, ойлгомжтой болно;

-хот байгуулалтыг төлөвлөлтийн үе шатнаас эхлэн хэрэгжүүлж дуусах хүртэл хугацаанд хууль тогтоомж, норм, нормативын шаардлагыг хангаж ажиллах нөхцөл бүрдэнэ.

Дөрөв.Хуулийн төсөл Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын олон улсын гэрээ болон бусад хуультай хэрхэн уялдах, хуулийг хэрэгжүүлэхэд шинээр боловсруулах, шинэчлэн найруулах, нэмэлт, өөрчлөлт оруулах, хүчингүй болсонд тооцох тухай хууль тогтоомжийн талаарх санал

Хуулийн төслийг Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын олон улсын гэрээ, бусад хуульд нийцүүлэн боловсруулна.

Хуулийн төсөлтэй холбогдуулан Газрын тухай, Хот, тосгоны эрх зүйн байдлын тухай, Төрийн болон орон нутгийн өмчийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авах тухай, Үйлдвэрлэл, технологийн паркийн эрх зүйн байдлын тухай, Зөвшөөрлийн тухай, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай, Монгол Улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай, Зөрчлийн тухай, Барилгын тухай, Чөлөөт бүсийн тухай, Хот, суурин газрыг дахин хөгжүүлэх тухай, Бүсчилсэн хөгжлийн удирдлага, зохицуулалтын тухай, Хүннү хотын эрх зүйн байдлын тухай, Монгол Улсын нийслэл Улаанбаатар хотын эрх зүйн байдлын тухай, Нийслэл Улаанбаатар хотын замын хөдөлгөөний түгжрэлийг бууруулах, гэр хорооллыг орон сууцжуулах тухай, Хархорум хотын бүтээн байгуулалт, хөгжлийг дэмжих тухай хуулиудад нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл болон Хот байгуулалтын тухай хуулийг хүчингүй болсонд тооцох тухай, Хот байгуулалтын тухай /Шинэчилсэн найруулга/ хуулийг дагаж мөрдөх журмын тухай хуулийн төсөл, “Төрийн захиргааны байгууллагын тогтолцоо, бүтцийн ерөнхий бүдүүвчид нэмэлт оруулах тухай” Улсын Их Хурлын тогтоолын төсөл, “Хууль батлагдсантай холбогдуулах авах арга хэмжээний тухай” Улсын Их Хурлын тогтоолын төслийг тус тус боловсруулна.

---oo0oo---